

Nr 290.

Av herr **Sjödahl**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition angående lönereglering för folk- och småskollärare m. m.*

Vid 1936 års riksdag avgavs en motion, som avsåg att statsbidrag måtte utgå även till sådana kommunala flickskolor, som anordnade en femårig lärokurs, byggd på genomgången sjätteklass av sex- eller sjuårig folkskola. För motionen avgavs följande motivering.

»Vid 1928 års riksdag beslöt riksdagen att upprätta kommunala flickskolor. Dessa skulle utgöras av sju- eller sexåriga linjer, som byggde på folkskolans 4:e, respektive 6:e klasser. Erfarenheten har sedan visat, att den sjuåriga kommunala flickskolan fått en viss frekvens, medan den sexåriga icke haft några möjligheter. Skälet härtill är uppenbart, den längre skoltiden av $6 + 6 = 12$ år har avskräckt flickorna och deras föräldrar. Däremot har ett stort antal flickor sökt sig in i den fyraåriga realskolan, respektive mellanskolan. En skoltid på sammanlagt 10 år med realexamen som resultat har givit real- och mellanskolorna en större dragningskraft än den sexåriga flickskolan.

Vid framläggandet av 1927 års skolproposition uttalade dåvarande departementschefen som sin mening, att ifrågavarande kommunala flickskolor borde bygga på en genomgången sexårig folkskola och omfatta 5, eller 6 årsklasser. 1927 års skolsakkunniga upptogo också såsom alternativ en flickskola med fem årsklasser av den anledningen, att enligt deras mening en flickskola av denna kortare typ bättre än den fyraåriga realskolan kunde tillgodose de särskilda önskemål i fråga om flickornas högre undervisning, som, våra högre flickskolor velat fylla. De förmenade alltså, att valet mellan de olika skolformerna skulle i första hand överlåtas åt vederbörande kommunala myndigheter samt definitivt bestämmas av Kungl. Maj:t. Uti sitt utlåtande över sakkunnigförslaget uttalade också skolöverstyrelsen såsom sin mening, att den längre skolformen vore förknippad med olägenheter i vissa hänseenden, exempelvis i ekonomiskt avseende samt i fråga om studietidens förlängning. Därför ansåg skolöverstyrelsen, att den femåriga typen väl försvarade sin plats vid sidan av den andra, och förordade dess upptagande i skolsystemet.

1928 års riksdag beslöt som bekant annorlunda med känt resultat. Den fyraåriga mellan- eller realskolan lockar, likaså den sjuåriga flick-

skolan. Den sexåriga är död. Det är tydligen på det sättet, att för det stora antal flickor, som avvakta flickskoletidens slut före sitt eller föräldrarnas avgörande om deras fortsatta utbildning, praktiskt taget ej ha annat val än den fyraåriga linjen fram till realexamen. Den sexåriga flickskolelinjen avskräcker genom sin längd. Blott ett obetydligt antal försöker sig på det pedagogiska monstrum, som heter förenad linje. Men kvar står då som ett önskemål, att det vid sidan av den sjuåriga flickskolan, som bygger på fyra folkskoleår, finnes en femårig linje, som bygger på sex folkskoleår. Fastän den fyraåriga realskolelinjen visade sig mycket lämpligare för flickorna, än mången vågat tro, skulle dock en femårig flickskola ge det större lugn över arbetet, som många elever behöva, och samtidigt ge mera av den praktiska utbildning, som av gammalt och med rätta flickorna ansetts erfordra samt erhållit uti flickskolan. Det synes därför lämpligt, att det måtte medgivas kommunerna rätt att upprätta femåriga kommunala flickskolor och för dessa erhålla statsbidrag på samma sätt som för de nuvarande skolorna.

De femåriga flickskolorna voro uppenbarligen behövligen för alla de många elever, som av olika skäl först efter genomgången folkskola bli klara över sin fortsatta utbildning. Dit höra även de elever, som — där en sådan organisation av flickskolan genomförts — då längre kunde kvarstanna i sina hem och tillika erhålla en billigare fortsatt skolutbildning. Det är en avsevärd skillnad på föräldrarnas kostnader för sina flickor, om de kunna välja en femårig flickskola i stället för en sjuårig.»

Över motionen infordrades yttrande av skolöverstyrelsen. Överstyrelsen vitsordade att elevantalet å de sexåriga linjerna av de kommunala flickskolorna vore jämförelsevis mycket ringa, vilket ock framgick av en yttrandet bifogad tabell. Överstyrelsen fann även de anförda skälen för inrättandet av femåriga linjer beaktansvärda. Överstyrelsen förmenade dock, att det skulle leda till svårigheter, om den samläsning, som förekommer mellan de nuvarande sex- och sjuåriga linjerna, skulle utsträckas till även en femårig linje. Farhågan är omotiverad. En femårig linje komme givetvis att helt ersätta den sexåriga. Linjerna vid flickskolan bleve dels en femårig, som byggde på en sexårig folkskola, och dels en sjuårig, som byggde på fyra år i folkskolan.

Överstyrelsen uttalade tillika den farhågan, att med en fristående femårslinje skulle förverkligandet av den kommunala flickskolans hittillsvarande bildningsmål måhända komma att äventyras. Givetvis borde en sådan femårslinje helst blott inrättas, där den kunde göras till en fristående linje. Den samläsning, som för närvarande existerar mellan de sju- och sexåriga linjerna, har knappast manat till efterföljd. För landsbygdens ungdom och många i städerna vore en fristående femårig

linje ett utmärkt alternativ till den fyraåriga kommunala mellanskolan. Att en sådan femårslinje ej skulle kunna förverkliga flickskolans bildningsmål tyckes vara en oberättigad farhåga. Mellanskolan och flickskolan ge sina elever ungefär samma möjligheter för fortsatt utbildning, mellanskolan tillika utan särskilda kompletteringar, i vad det gäller inträde å gymnasiet. Att en femårig lärokurs, som bygger på sexårig folkskola, borde ge mera än en fyraårig i form av en mellanskola, borde anses rimligt. När redan nu mellanskolan och flickskolan ge sina avgående elever en ungefärligen likvärdig utbildning, borde en utöver mellanskolans tid med ett år förlängd skolutbildning kunna ge detsamma, även om arbetstakten möjligen vore långsammare och något mera tid användes för inhämtandet av praktiska färdigheter av olika slag. Den kommunala flickskolans bildningsmål bringas säkerligen icke i någon som helst fara.

Överstyrelsen uttalar också vissa farhågor för att svårigheter skulle yppa sig på grund av den föreskrivna differentieringen på en teoretisk och en praktisk utbildningslinje. Härtill kan anmärkas, att denna differentiering icke är föreskriven. Den synes förefinnas blott vid ett mindre antal skolor.

Den nuvarande organisationen kräver efter allt att döma en grundlig eftersyn. Överstyrelsen har själv förmenat, att en överarbetning av gällande stadga för kommunala flickskolorna erfordrades. En blott formell översyn är ej tillräcklig. Organisationen borde ur olika synpunkter omprövas. I det sammanhanget kunde motionärens förslag om en femårig linje prövas och utgestaltas.

Med åberopande av vad ovan anförts får jag hemställa,

att riksdagen må besluta att i samband med beviljande av anslag för bidrag till kommunala flickskolor anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning, huruvida och på vad sätt en femårig linje kunde anordnas vid de kommunala flickskolorna.

Stockholm den 7 april 1937.

Edgar Sjödaahl.